

004.056.5+005.52:005.334

EVALUAREA RISCULUI SECURITĂȚII CIBERNETICE

Drd. Valentin BRICEAG, USM
valentinbriceag@gmail.com
Conf. univ. dr. Tudor BRAGARU, USM
theosnume@gmail.com
<https://doi.org/10.53486/econ.2021.115.123>

Moto: „Dac-oi ști unde-oi cădea,
oi așterne un sac cu paie”.
(folclor)

Pandemia COVID-19 a accelerat digitalizarea proceselor de afaceri, lucrul/accesul de la distanță la date sensibile și resurse corporative critice. Se observă extinderea rapidă a serviciilor de închiriere a componentelor IT (cloud computing), iar criminalitatea cibernetică urmează aceeași tendință: creșterea bruscă a atacurilor globale de tip ransomware, furtul și divulgarea datelor cu caracter personal, atacurile pe site-urile de știri, atacurile de email de tip phishing etc. Creșterea criminalității cibernetice raportate de la începutul pandemiei este de cca 300%. Drept urmare, securitatea cibernetică a devenit foarte importantă pentru toate organizațiile, de toate tipurile și dimensiunile. Scopul lucrării constă în elucidarea tendințelor moderne în evaluarea și tratarea riscurilor de securitate cibernetică ale unei entități, care vizează automatizarea proceselor de securitate cibernetică pentru eliminarea sarcinilor repetitive și reducerea influenței factorului uman.

Cuvinte-cheie: securitatea cibernetică, securitatea informației, risc de securitate cibernetică, evaluarea riscurilor, telemuncă, amenințări, vulnerabilități.

JEL: N74, O33, Q55.

1. Introducere

De când a apărut COVID-19 și majoritatea organizațiilor au trecut la activități online în spațiul cibernetic global, aproape fiecare companie este nevoită să evalueze și să gestioneze riscurile cibernetice. Deoarece, după transferarea majorității activităților în online, la distanță, de la domiciliu, când toată lumea este atât de interconectată, aproape toate organizațiile au devenit o țintă foarte atractivă pentru atacanți. Există multe

004.056.5+005.52:005.334

CYBER SECURITY RISK ASSESSMENT

PhD candidate Valentin BRICEAG, USM
valentinbriceag@gmail.com
Assoc. Prof. PhD Tudor BRAGARU, USM
theosnume@gmail.com
<https://doi.org/10.53486/econ.2021.115.123>

Motto: “If I knew where I’d fell, I’d
lay a bag of straw”.
(folklore)

The COVID-19 pandemic has accelerated the digitization of business processes, remote work/ access to sensitive data and critical corporate resources. There is a fast expansion of cloud computing services. The cybercrime follows the same trend: the sudden rise of global ransomware attacks, theft and disclosure of personal data, attacks on news sites, phishing email attacks, etc. The cybercrime increase reported since the beginning of the pandemic is about 300%. As a result, cyber security has become very important for all organizations, of all types and sizes. This paper aims to elucidate modern trends in the assessment and treatment of cyber security risks of an entity, automatize the cyber security processes to remove repetitive tasks and reduce the influence of the human factor.

Keywords: cyber security, information security, cyber security risk, risk assessment, telework, threats, vulnerabilities.

JEL: N74, O33, Q55.

1. Introduction

Since the advent of COVID-19 the most organizations have moved to online activities in the global cyberspace, and almost every company has to assess and manage cyber risks. Since, after transferring most activities online, remotely, from home, when everyone is so interconnected, almost all organizations have become a very attractive target for attackers. There are many inherent risks in this regard, which, until the digital age and the COVID-19 pandemic, companies did not really face.

According to Hacking Statistics 2020 [1] and other alarming cyber security statistics [2],

riscuri inerente în acest sens, riscuri, cu care, până în era digitală și cea a pandemiei COVID-19, companiile nu s-au confruntat cu adevărat.

Conform Hacking Statistics 2020 [1] și altor statistici alarmante privind securitatea cibernetică [2], criminalitatea informatică constituie cea mai mare amenințare pentru fiecare companie din lume. La fiecare 39 de secunde, are loc un atac cibernetic. Hackerii fură 75 de înregistrări în fiecare secundă. 73% dintre hackeri au declarat că securitatea tradițională *firewall* și *antivirus* sunt irelevante sau perimate. Hackerii creează zilnic 300.000 de noi programe *malware*. În medie, în fiecare zi, sunt piratate cca 30.000 de site-uri web noi. Circa 46% din web-aplicații au vulnerabilități critice. Fiecare două din trei întreprinderi mici și mijlocii sunt atacate sistematic.

Recent, în Republica Cehă, un atac cibernetic a oprit toate intervențiile chirurgicale urgente și a redirecționat pacienții critici către un spital ocupat cu lupta cu COVID-19. În Germania, o companie de livrare a alimentelor a căzut victimă unui atac distribuit de refuz de serviciu (atac DDoS) etc. Printre alte constatări notabile privind tendințele amenințărilor, Webroot [3] menționează că unu din 50 de site-uri este rău-intenționat; aproximativ 25% dintre acestea sunt găzduite de domenii de încredere; unu din trei site-uri de *phishing* utilizează protocolul HTTPS (Hyper Text Transfer Protocol/Secure), pentru a oferi încredere. Și Verizon, în rapoartele sale din anul 2020 [4], trage alarma: majoritatea încălcărilor implică *phishing*-ul și folosirea credențialelor furate; peste 90% din programele *malware* sunt livrate prin e-mail și cca 27% dintre incidentele *malware* pot fi atribuite *ransomware*-ului; 70% dintre încălcări au fost cauzate de străini; 86% dintre încălcări au fost motivate financiar; 43% dintre încălcări au constituit atacuri asupra aplicațiilor web (în 2019, mai mult decât dublu față de anul 2018).

Ca urmare, se impun investigații sistematice ale SC și o abordare modernă, proactivă pentru analiza, evaluarea și tratarea riscurilor de SC, care au un impact negativ asupra activelor informaționale valoroase pentru afacere. Acest subiect și constituie leitmotivul prezentei lucrări.

2. Metode aplicate

Un risc este o funcție a impactului și a probabilității pentru un eveniment care poate împiedica realizarea obiectivelor și proceselor de afaceri și poate duce la unele pierderi. Este relativ ușor să evaluezi pierderile în urma unui incident

the cybercrime is the biggest threat to every company in the world. There is a cyber-attack every 39 seconds. Hackers steal 75 records each second. 73% of hackers declare the traditional *firewall* and *antivirus* security irrelevant or outdated. 300,000 new *malwares* are created every day. On average, about 30,000 new websites are hacked every day. 46% of web applications have critical vulnerabilities. Every two out of three small and medium-sized enterprises are attacked and many more besides.

Recently, in the Czech Republic, a cyber-attack stopped all urgent surgeries and redirected critical patients to a busy hospital struggling COVID-19. In Germany, a food delivery company felt victim to a distributed attack of work refusal etc. Among other remarkable findings on threat trends, Webroot [3] notes that one among 50 sites is malicious; about 25% of them are hosted on trusted domains; each of the three *phishing* sites uses the HTTPS (Hyper Text Transfer Protocol/ Secure) protocol to provide trust. And Verizon, in its 2020 statements [4], sounded the alarm: most infringements involve *phishing* and the use of stolen credentials; over 90% of *malware* is delivered via email and about 27% of *malware* incidents can be attributed to *ransomware*; 70% of contraventions were caused by foreigners; 86% of infractions were financially motivated; 43% of invasions were attacks on web applications (in 2019, more than double the 2018 outcomes).

As a result, systematic investigations of CS and a modern, proactive approach to the analysis, assessment and treatment of SC risks are required, which have a negative impact on information assets valuable to the business. This subject is the leitmotif of present paper.

2. Applied methods

A risk is a function of the impact and probability of an event that may impede the achievement of business objectives and processes and may lead to some losses. It is relatively easy to assess losses following a CS incident, but it is difficult to justify investing in controls before the incident occurs. A suitable solution for the inclusion of IS improvement investments in the acceptance area is the risk analysis.

There are a great variety of qualitative and quantitative methods and techniques for analysing

de SC, dar este dificil să justifici investițiile în controale înainte de producerea incidentului. O soluție potrivită pentru încadrarea în aria de acceptabilitate a investițiilor de îmbunătățire a SI este analiza de riscuri.

Există o mare varietate de metode și tehnici calitative și cantitative de analiză a riscurilor de SI, pornind de la metode manuale și șabloane Excel și terminând cu instrumente software, care au la bază algoritmi complecși de calcul, e.g. simularea Monte Carlo, tehnici de modelare bayesiană etc. Metodele manuale sunt transparente și au avantajul că ajută să se înțeleagă mecanismele cauză-efect, facilitează luarea deciziilor în cunoștință de cauză, dar au un grad relativ ridicat de subiectivism și necesită foarte multă muncă. Metodele automatizate sunt mult mai ușor de aplicat, deoarece reduc subiectivitatea asociată cu evaluările manuale ale riscurilor, dar ascund legăturile intime ale fenomenelor și îngreunează luarea deciziilor în cunoștință de cauză.

Analiza de risc este un procedeu de identificare și evaluare a factorilor, care pot produce prejudicii activității cu scopul de identificare a controalelor potrivite de atenuare a acestor riscuri inerente pentru a menține impactul în limitele acceptabile (risc rezidual). Controalele și acțiunile de atenuare sunt concepute pentru a reduce probabilitatea de apariție a riscului sau a impactului riscului, care, deja, s-a produs. Cauzele riscurilor pot fi în situațiile, condițiile sau evenimentele interne/externe specifice care provoacă apariția riscului. Cauzele sunt unice și foarte specifice procesului, produsului, serviciului sau activității organizației. Cauzele pot consta în controale slabe sau inadecvate, eșecuri accidentale sau intenționate, factori extremi, precum concurența, cataclismele naturale etc. Riscurile pot fi evaluate la nivel de entitate, proces, produs/serviciu, cerințe de reglementare sau activități de suport.

Cercetarea se concentrează pe metode de analiză calitativ-cantitativă a riscului securității informației în baza standardelor ISO/IEC 27005 [12] și ISO 31000 [13], având ca țintă lupta cu complexitatea și diminuarea influenței factorului prin automatizarea analizei riscurilor în cea mai mare măsură posibilă.

3. Rezultate obținute și discuții privind analiza și evaluarea riscurilor cibernetice

3.1. Cadrul general de abordare a securității informației/securității cibernetice

Securitatea informației și securitatea cibernetică sunt concepte cu sens foarte apropiat. Foarte

IS risks, starting with manual methods and Excel templates and ending with software tools, which are based on complex computational algorithms, e.g. Monte Carlo simulation, Bayesian modelling techniques etc. Manual methods are transparent and have the advantage that they help to understand the cause-and-effect mechanisms, facilitate informed decision-making, but have a relatively high degree of subjectivism and require a lot of work. Automated methods are much easier to apply, reduce the subjectivity associated with manual risk assessments, but hide the intimate links of phenomena and make it difficult to make informed decisions.

Risk analysis is a process of identifying and assessing factors that may harm the business in order to identify appropriate controls to mitigate these inherent risks in order to maintain the impact within acceptable limits (residual risk). Controls and mitigation actions are designed to reduce the likelihood of a risk or impact that has already occurred. The causes of the risks can be the specific internal/external situations, conditions or events that cause the risk. The causes are unique and very specific to the process, product, service or activity of the organization. The causes can be weak or inadequate controls, accidental or intentional failures, extreme factors such as competition, natural cataclysms, etc. Risks can be assessed at the level of the entity, process,

The research focuses on methods of qualitative-quantitative analysis of information security risk based on ISO/IEC 27005 [12] and ISO 31000 [13], aiming to combat the complexity and diminish the influence of the prime factor to automate risk analysis to the greatest extent possible.

3. Results obtained and discussions on the analysis and assessment of cyber risks

3.1. General framework for addressing information security/cyber security

Information security and cyber security are very close concepts. Briefly, cyber security is the security of information in cyberspace [5, 6]. According to the interpretation of some practitioners [5] "For a corporation CS represents about 95% of IS; the difference between them is that IS also includes non-digital information (for example, on paper), while CS focuses only on information in digital form". Indeed, both con-

succint, securitatea cibernetică constituie securitatea informației în spațiul cibernetic [5, 6]. Conform interpretării unor practicieni [5] „Pentru o corporație, SC reprezintă cca 95% din SI; diferența dintre ele denotă că SI include și informații non-digitale (de exemplu, pe suport de hârtie), în timp ce SC se concentrează doar pe informații în formă digitală”. Într-adevăr, ambele concepte se referă la conservarea confidențialității, integrității și accesibilității (disponibilității) informației, cunoscute ca **asigurarea triadei CIA** (din engleză, de la Confidentiality, Integrity, Availability) [7]. Și securitatea informației și securitatea cibernetică implică securitatea sistemelor informaționale și a infrastructurii de suport. Însă, SC are un sens mai larg, care denotă că „*orice securitate legată de spațiul cibernetic, este un mediu complex ce apare în procesul de interacțiune a persoanelor, a software-ului și a serviciilor Internet furnizate prin dispozitive tehnologice sau rețele integrate*” [8].

SC nu se concentrează doar pe protecția CIA, ci și pe protecția mediilor de operare și utilizare a sistemelor informaționale și a rezultatelor acestora (*programe, infrastructuri critice, rețele Intranet-Extranet-Internet, computere, servere și alte elemente ale infrastructurii comune TIC, precum și date, documente, informații*), care pot fi utilizate împreună pentru a spori beneficiile unei afaceri/organizații.

Motto-ul constituie leitmotivul evaluării și tratării corespunzătoare a riscurilor de securitate cibernetică, iar relațiile dintre securitatea cibernetică și alte domenii de securitate pot fi văzute în figura 1.

cepts refer to the preservation of the confidentiality, integrity and accessibility (availability) of information, known as **ensuring the CIA triad** (Confidentiality, Integrity, Availability) [7]. Both information security and cyber security involve the security of information systems and support infrastructure. However, CS has a broader meaning of “*any security related to cyberspace, which is a complex environment that occurs in the process of interaction of people, software and Internet services provided through technological devices or integrated networks*” [8].

CS focuses not only on the protection of the CIA, but also on the protection of operating environments and use of information systems and their results (*programs, critical infrastructures, Intranet-Extranet-Internet networks, computers, servers and other elements of the common ICT infrastructure; data, documents, information*), which can be used together to enhance the benefits of a business/organization.

The motto is the leitmotif of the proper assessment and treatment of cyber security risks. For the relationship between cyber security and other areas of security see figure 1.

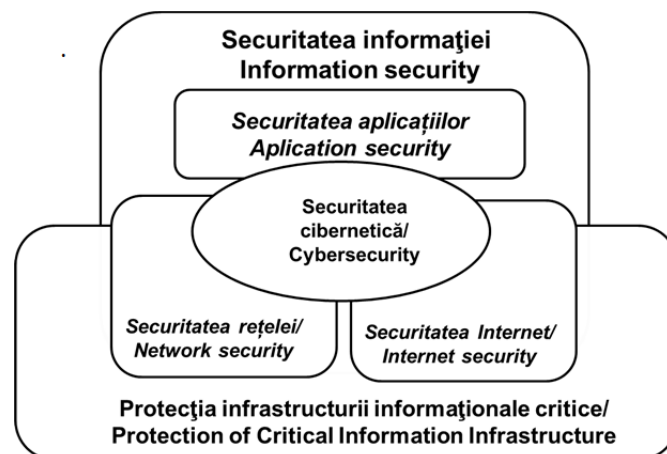

Figura 1. Relațiile dintre securitatea cibernetică și alte domenii de securitate/
Figure 1. Relationships between cyber security and other areas of security
Sursa: elaborată de autori în baza [8] / Source: developed by the authors based on [8]

În concluzie, oricare ar fi securitatea, a informației sau cibernetică, și oricare ar fi organizația (mărime, tip, industrie etc.), aceasta se poate călăuzi de *ISO/IEC 27001:2013* pentru analiza și evaluarea riscurilor SC. Acest standard cere să fie definit procesul de evaluare a riscurilor (*clauza 6.1.2*), dar nu impune metode concrete de gestionare (*măsurare-evaluare-tratare*) a riscurilor. Organizația ar trebui să selecteze metodele potrivite, raliat la propria metodologie generală de risc organizațional. Totodată, *ISO/IEC 27001:2013* face referire la *ISO/IEC 27005:2018* ca standard de evaluare și tratare a riscurilor de securitate a informației, se aliază la principiile și liniile directoare generice furnizate de *ISO 31000:2018* și cere să se țină cont de consecințele și probabilitatea riscului. *ISO 31000* [13], publicat pentru prima dată în 2009 și revizuit în 2018, furnizează structura celor mai bune practici și îndrumarea pentru toate operațiunile legate de gestionarea riscurilor, oferă oportunitatea de a înțelege cauzele riscurilor și de a identifica tratările necesare pentru a reduce impactul.

Standardul *ISO/IEC 27032* [8], deși este intitulat Ghid de cibersecuritate, în fapt, se referă la *securitatea în Internet*. Oferă recomandări privind separarea, cooperarea, coordonarea și gestionarea eficientă a incidentelor de SC către persoanele implicate în spațiul cibernetic.

3.1.1. Probleme majore ale securității informației

Riscurile de SC sunt cauzate de *vulnerabilități* și *amenințări*. O **vulnerabilitate** este o „slăbiciune” a unui activ sau a unui control, care poate fi exploatat de o amenințare. Este un defect, o imperfecțiune a proiectării sau implementării unui sistem informațional și/sau a mediului TIC, care ar putea fi exploatat intenționat sau neintenționat și care ar putea afecta în mod negativ o organizație.

Problema cea mare constă în faptul că **numărul vulnerabilităților este în creștere continuă**, și aproape că se dublează la fiecare doi ani. Conform *Tenable-2019* [9], dacă, în 2017, numărul CVE (*de la Common Vulnerabilities and Exposures*) era de 15.038, ceea ce este cu 53% mai mult decât în 2016, atunci, în 2018, numărul CVE a ajuns la 16,500. CVE [20] este un dicționar global gestionat, care conține cele mai frecvente vulnerabilități și expuneri ale unui sistem informatic.

În consecință, examinarea tuturor vulnerabilităților constituie o sarcină destul de voluminoasă, deoarece fiecare organizație are o limită

In conclusion, whatever the security, information or cybernetics, and whatever the organization (size, type, industry, etc.), it can be guided by *ISO/IEC 27001:2013* for the analysis and assessment of risks. This standard requires the definition of the risk assessment process (*clause 6.1.2*), but does not require concrete methods of risk management (*measurement-assessment-treatment*). The organization should select the appropriate methods, related to its own general organizational risk methodology. At the same time, *ISO/IEC 27001:2013* refers to *ISO/IEC 27005:2018* as a standard for assessing and treating information security risks, aligns with the generic principles and guidelines provided in *ISO 31000:2018* and requires that the consequences and likelihood of risk be taken into account. *ISO 31000* [13], first published in 2009 and revised in 2018, provides the structure of best practices and guidance for all risk management operations, provides an opportunity to understand the causes of risks and identify the treatments needed to reduce the impact.

ISO/IEC 27032 standard [8], although it is titled Cyber security guide, it actually refers to *Internet security*. It provides recommendations on the separation, cooperation, coordination and effective management of CS incidents to people involved in cyberspace.

3.1.1. Major information security issues

The risks of CS are caused by *vulnerabilities* and *threats*. A **vulnerability** is a “weakness” of an asset or control that can be exploited by a threat. It is a deficiency, a weakness in the design or implementation of an information system and/or the ICT environment, which could be exploited intentionally or unintentionally and which could negatively affect an organization.

The biggest problem is that **the number of vulnerabilities is constantly growing** and almost doubles every two years. According to *Tenable-2019* [9], in 2017 the CVE number (*Common Vulnerabilities and Exposures*) was 15,038, which is 53% more than in 2016, and in 2018 the CVE number reached 16,500. CVE [20] is a global managed dictionary containing the most common vulnerabilities and exposures of a computer system.

As a result, examining all vulnerabilities appears to be a quite bulky task. Each organization has an upper limit of capacity which can remedy vulnerabilities, depending on: *the busi-*

superioară a capacității cu care poate remedia vulnerabilitățile, în funcție de: *apetitul afacerii pentru risc operațional; capacitatea de a absorbi întreruperile ce țin de remediere; eficiență în remedierea platformei tehnice-tehnologice vulnerabile*. Soluția potrivită ar fi **prioritizarea tratării vulnerabilităților**, dat fiind faptul că doar o mică parte dintre ele, de circa 2-3%, sunt exploatare și, anume, acestea ar trebui abordate mai întâi. Cu toate acestea, dacă organizațiile se concentrează doar asupra vulnerabilităților critice și cu valori ridicate, atunci, rămân deschise atacatorilor vulnerabilitățile medii și scăzute, care pot fi exploatare, în mod repetat și, în consecință, pot duce la daune mari.

O altă problemă rezidă în faptul că, în prezent, **o companie este vulnerabilă la atacuri, deoarece fiecare angajat este vulnerabil**, dată fiind trecerea în masă la lucrul de la distanță. Dar angajații nu raportează întotdeauna incidentele de SC. Conform raportului Webroot 2019 Inc. [10]: *35% dintre lucrătorii care au fost atacați nu se deranjează să-și schimbe parolele după incident; 49% dintre angajați recunosc că fac clic pe linkuri din mesajele de la expeditori necunoscuți în timpul muncii; 67% sunt siguri că au primit cel puțin un e-mail de phishing la locul de muncă; 40% dintre cei care au primit un e-mail de phishing nu l-au raportat.*

Activele corporative pasibile de amenințările din spațiul cibernetic (de către diverși agenți de amenințare) pot fi **tangibile și intangibile**. Cele mai răspândite **tipuri de active tangibile** sunt, dar fără a se limita la acestea:

- date, informații, de exemplu, documente, înregistrări, rapoarte;
- software, precum un program de calculator, un sistem de operare, o aplicație web;
- hardware, e.g. un computer, un suport amovibil de transport de date, un telefon mobil;
- conturi de acces la Internet și alte servicii electronice, precum poșta electronică, plăți electronice;
- angajații, cunoștințele, calificările, abilitățile și experiența lor.

Activele intangibile ale organizației se referă la cultura, reputația, imaginea sa.

Un **agent de amenințare** este o persoană sau un grup de persoane, care au un rol în executarea sau susținerea unui atac. După cum a fost menționat anterior, înțelegerea motivelor (*politice, economice, religioase etc.*), a capaci-

ness appetite for operational risk; ability to absorb interruptions related to remediation; efficiency in remedying the vulnerable technical-technological platform. The right solution would be to **prioritize the treatment of vulnerabilities**, because only a small part of them, about 2-3%, are exploited, it should be addressed first. However, if organizations focus only on critical and high vulnerabilities, medium and low vulnerabilities remain open to assailants, which can be exploited repeatedly and briefly can lead to major damage.

Another problem is that nowadays **a company is vulnerable to attacks because every employee is vulnerable**, given the mass shift to remote work. But employees do not always report incidents of CS. According to the Webroot 2019 Inc. report. [10]: *35% of workers who have been attacked do not bother to change their passwords after the incident; 49% of employees admit to clicking on links in messages from unknown senders during work; 67% are sure they have received at least one phishing email at work; 40% of those who received a phishing email did not report it.*

Corporate assets, susceptible to cyberspace threats, can be **tangible and intangible**. The most common **types of tangible assets** include, but are not limited only to:

- data, information, for example- documents, records, reports;
- software, such as a computer program, an operating system, a web application;
- physical, for instance- a computer, a removable data carrier, a mobile phone;
- internet access and electronic services such as electronic mail, electronic payments;
- employees, their knowledge, qualifications, skills and experience.

The intangible assets of an organization refer to its culture, reputation, image, etc.

A threat agent could come from a person or group of people who have a role in executing or sustaining an attack. As mentioned above, understanding the reasons (*political, economic, religious, etc.*), the abilities (*knowledge, funding, etc.*) and the intentions (*fun, self-assertion, crime, etc.*) is essential in assessing security vulnerabilities and CS risks as well as the development and implementation of handling measures.

tăților (*cunoștințe, finanțare etc.*) și a intențiilor (*distracție, autoafirmare, criminalitate etc.*) este esențială în evaluarea vulnerabilităților și riscurilor de securitate cibernetică, precum și pentru dezvoltarea și implementarea măsurilor de tratare.

Multe dintre active pot aparține simultan câtorva tipuri, pot avea concomitent câteva surse și motive de amenințări, pot utiliza capacitatea resurselor distribuite în Internet. De exemplu, un serviciu de plăți electronice, mediat de TIC și sisteme de operare, care rulează ca aplicație web pe Internet, poate fi blocat prin atacuri DDoS de criminali cu scopul de a câștiga bani și/sau de a influența, din exterior, realizarea strategiei, politicii organizației.

Ca urmare, pentru gestionarea cu succes a riscurilor, acestea trebuie să fie *personalizate, structurate și cuprinzătoare, bazate pe cele mai bune informații disponibile, integrate, dinamice, cu luarea în considerare a factorului uman și îmbunătățite continuu, ținând cont de schimbările permanente ale mediului.*

Gestiunea adecvată a riscurilor este importantă pentru:

- respectarea cerințelor legale și de reglementare aplicabile, de exemplu, *a cerințelor Regulamentului general privind protecția datelor (GDPR, General Data Protection Regulation, <https://gdpr-info.eu/>, UE), intrată în vigoare în 2018 și Legii Republicii Moldova nr.133 08.07.2011 Privind protecția datelor cu caracter personal (modificată în 2018);*
- îmbunătățirea detectării amenințărilor, raportării obligatorii și voluntare;
- creșterea probabilității de atingere a obiectivelor;
- minimizarea daunelor și/sau a pierderilor, a numărului incidentelor de SC, ceea ce conduce la construirea unei baze de încredere pentru planificarea și luarea deciziilor, îmbunătățirea prevenirii pierderilor și gestionarea eficientă a incidentelor de SC etc.

Pentru a gestiona eficient riscurile ciber-netice în cadrul organizației, este necesar **să se înțeleagă contextul organizației**, să se identifice riscurile și amenințările, la care organizația este expusă, să se evalueze și să se definească măsurile adecvate de tratare. Obiectivele gestionării cu succes a riscurilor de SC constau în reducerea riscului la un nivel acceptabil, respectarea criteriilor de risc specificate și gestionarea continuă a acestor riscuri.

Many of the assets may belong to several types simultaneously, may simultaneously have several sources and threat reasons, may use the resources capacity distributed on the Internet. For example, an electronic payment service mediated by ICT and operating system running as a web application on the Internet, can be blocked by DDoS criminal attack in order to earn money and/or influence, an outside influence in the strategy implementation and policy organization.

As a result, for successful risk management, it must be *personalized, structured and extensive, based on the best available information, integrated, dynamic, taking into account the human factor and according to continuously environmental changes.*

Adequate risk management is important for, but not only limited to:

- meeting legal and regulation requirements, such as the request of *the General Data Protection Regulation (GDPR), <https://gdpr-info.eu/EU>, entered into force in 2018 and the Law of the Republic of Moldova no.133 08.07.2011 Regarding the protection of personal data (amended in 2018);*
- improving threat detection, mandatory and voluntary reporting;
- increasing the probability of achieving the objectives;
- minimizing the damage and/or the loss, the number of CS incidents, which leads to building a reliable basis for planning and decision making, improving loss prevention and efficient management of CS incidents, etc.

In order to effectively manage cyber risks within the organization, it is necessary to **understand the organization's context**, identifying risks and threats to which the organization is exposed, assessing and defining appropriate treatment measures. The objectives of successful CS risk management are to reduce the risk to an acceptable level, to comply with the specified risk criteria and to continuously manage them.

The purpose of CS risk assessment is to continuously manage risks through identification of:

- critical assets that may adversely affect the achievement of the organization's objectives;

Scopul evaluării riscurilor privind SC constă în gestionarea continuă a riscurilor prin identificarea:

- activelor critice, care pot afecta negativ realizarea obiectivelor organizației;
- severității vulnerabilităților și amenințărilor externe și interne relevante pentru organizație;
- controalelor necesare pentru atenuarea riscurilor.

3.1.2. Fluxul general de analiză și tratare

Gestiunea riscurilor constituie un proces ciclic, continuu și sistematic (figura 2) cu responsabilități stabilite de identificare, evaluare/măsurare, monitorizare, luare de decizii și măsuri privind controlul sau asumarea expunerii la risc și raportarea rezultatului acestor activități.

- the severity of external and internal vulnerabilities and threats relevant to the organization;
- necessary control for risk mitigation.

3.1.2. General flow of analysis and treatment

Risk management is a cyclical, continuous and systematic process (figure 2) with established responsibilities for identification, assessment/measurement, monitoring, decision-making and measures to control or assume risk exposure and reporting the outcome of these activities.

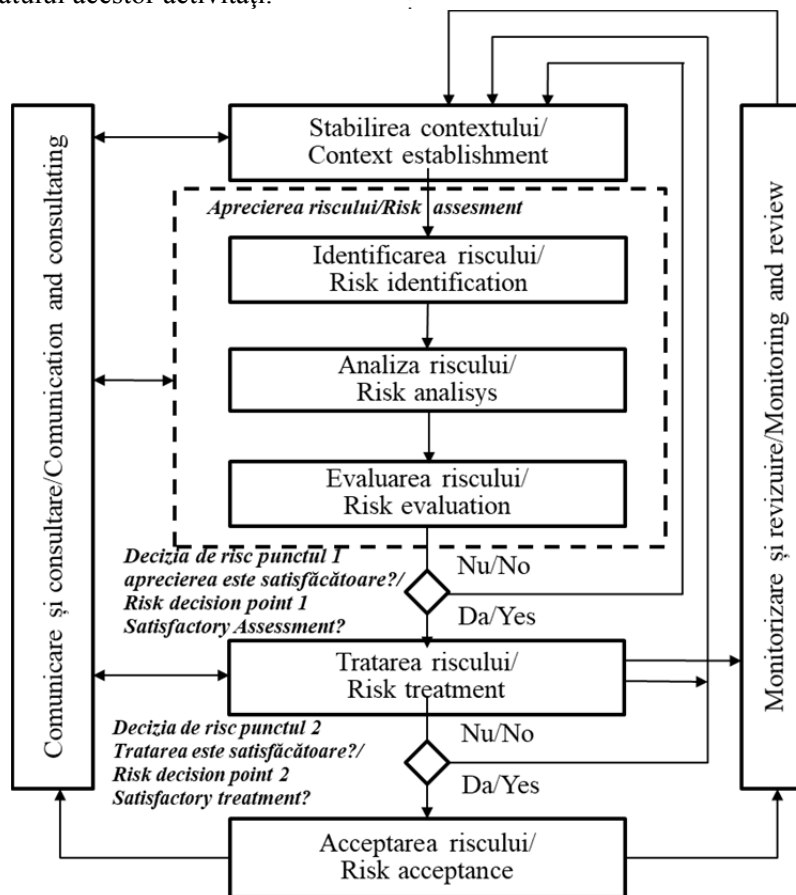

Figura 2. Procesul de gestiune a riscurilor/
Figure 2. Information security risk management process

Sursa: elaborată de autori în baza [11] / Source: developed by the authors based on [11]

Evaluările riscurilor cibernetice ale unei companii sunt destinate identificării, estimării și prioritizării riscurilor operațiunilor organizaționale (de îndeplinire a misiunii, funcțiilor organizației în condiții de păstrare a imaginii și

A company’s Cyber risk assessment is intended to identify, estimate and prioritize the risks of organizational operations (fulfilling the mission, functions of the organization while maintaining its image and reputation) and orga-

reputației sale) și activelor organizaționale (de exemplu, date, informații, calculatoare, rețele și alte dispozitive ale infrastructurii critice), ale persoanelor fizice și altor organizații, rezultate din operarea și utilizarea sistemelor informaționale mediate de TIC.

Pentru multe organizații, evaluarea și gestionarea riscurilor informaționale/cibernetice constituie o parte crucială a strategiei de afaceri (de exemplu, pentru majoritatea e-afacerilor), pentru altele este o cerință obligatorie de conformitate a unor cerințe/reglementări legale, atât de nivel local, ramural, cât și global. De exemplu, pentru bănci și efectuarea operațiunilor cu carduri bancare, sunt cruciale cerințele Standardului pentru securitatea industriei plăților cu carduri bancare PCI DSS:2018 [11], iar pentru spitale și organizații medicale, sunt cruciale dispozițiile de protecție și menținere a confidențialității informațiilor de sănătate HIPAA (*Health Insurance Portability and Accountability Act, o lege a SUA privind mobilitatea și responsabilitatea în asigurări de sănătate, aplicată la nivel global de majoritatea statelor lumii*).

După cum se sugerează în figura 2, procesul de management al riscului SC poate fi repetat pentru activitățile de evaluare a riscului și/sau de tratare a riscului. O abordare repetitivă asigură un echilibru între minimizarea timpului și efortului necesar pentru identificarea controalelor, asigurând, în același timp, faptul că riscurile majore sunt evaluate în mod adecvat. Activitățile necesare pentru analiza riscurilor cibernetice, prezentate în figura 2, sunt descrise în detalii într-o serie de standarde, precum ISO/IEC 27005:2018 [12], ISO 31000:2018 [13], ISO/IEC 27001:2013 [14] etc.

Fluxul general de analiză și tratare [12] include stabilirea contextului (*clauza 7*), aprecierea riscului (*clauza 8*), tratarea riscului (*clauza 9*), acceptarea riscului (*clauza 10*), comunicarea și consultarea riscului (*clauza 11*), monitorizarea și revizuirea riscului (*clauza 12*), rezumându-se, în general, la:

- 1) identificarea și documentarea vulnerabilităților și surselor de amenințare;
- 2) identificarea evenimentelor ipotetice ale amenințării (de exemplu: acces neautorizat, utilizarea frauduloasă a informațiilor de către utilizatorii autorizați, scurgeri de date, expunere accidentală, pierderi de date, blocarea serviciilor etc.);

organizational assets (e.g. data, information, computers, networks and other critical infrastructure devices), of private people and other organizations, resulting from the operation and use of information systems.

For many organizations the assessment and management of information/cyber risk is a crucial part of the business strategy (for example, for most e-businesses), for others it is a mandatory requirement to comply with legal requirements/regulations, both local, partially, as well as globally. For example, the bank performs bank card transactions and the requirements of the PCI DSS:2018 [11] are crucial; for the hospitals and medical organizations, dispositions to protect and maintain the confidentiality of health information HIPAA (*Health Insurance Portability and Accountability Act, a US law on mobility and risk in health insurance, enforced globally by most countries*) are crucial.

As figure 2 suggests, the CS risk management process may be repeated for risk assessment and/or risk treatment activities. A repetitive approach ensures a balance between minimizing the time and the effort required to identify controls, at the same time ensuring that major risks are properly assessed. The necessary activities analysing the cyber risks, presented in figure 2, are described detailed in a series of standards such as ISO/IEC 27005:2018 [12], ISO 31000:2018 [13], ISO/IEC 27001:2013 [14] etc.

The overall flow of analysis and treatment [11] includes the context setting (*clause 7*), the risk assessment (*clause 8*), management (*clause 9*), acceptance (*clause 10*), the risk communication and consultation (*clause 11*), monitoring and review (*clause 12*) and generally summarizes:

- 1) vulnerabilities and sources of threat identification and documentation;
- 2) hypothetical threat events identification (e.g. unauthorized access, fraudulent use of information by authorized users, data leaks; accidental exposure, data loss, blocking of services, etc.);
- 3) vulnerabilities and favourable operating conditions identification (threats against valuable assets and/or critical, real digital infrastructure, etc.) and severity determination;
- 4) probability determination of such attacks being successful (taking into account the set

- 3) identificarea vulnerabilităților și condițiilor favorabile de exploatare (amenințările împotriva activelor valoroase și/sau a infrastructurii critice, digitale reale etc.) și determinarea gravității acestora;
- 4) determinarea probabilității că astfel de atacuri să aibă succes (luând în considerare setul de vulnerabilități identificate și condițiile predispose);
- 5) identificarea impactului posibil;
- 6) determinarea riscului inerent, al măsurilor de tratare și acceptare a riscului rezidual după tratare.

3.2. Evaluarea riscului cibernetic

Abilitatea de a înțelege riscurile ne permite să acordăm prioritate resurselor și să întreprindem măsuri de protecție adecvate, proporțional cu valoarea acestor resurse, să cunoaștem de ce să ne păzim. Pentru a minimiza aceste riscuri, organizația trebuie, în primul rând, să conștientizeze SC, după care să-și gestioneze adecvat riscurile. În cadrul cercetării, autorii întreprind anumite tentative de automatizare a gestiunii SC. Teza principală susținută în cadrul cercetărilor se referă la automatizarea proceselor de gestionare a SC (*măsurare, evaluare, raportare*) și a nivelului de maturitate al sistemului de management al securității informației. Doar automatizarea operațiilor rutinare privind inventarierea activelor, amenințărilor și riscurilor informaționale, evidenței dispozitivelor mobile și/sau de domiciliu, cu acces la distanță, evidența resurselor informaționale critice/valoroase pentru afacere pot spori esențial nivelul SC, iar maturitatea proceselor de evaluare-tratare a riscurilor, susținută de măsurarea nivelului de maturitate [15] ar servi ca verigă centrală pentru planificarea-realizarea îmbunătățirii continue a SC a unei organizații și remedierii vulnerabilităților în timp util.

Înainte de a începe evaluarea riscului, este necesară inventarierea datelor valoroase, de care entitatea dispune, infrastructurii care trebuie protejată și altele. Eventual, procesul poate fi demarat cu un audit de date sau al securității informației. Un astfel de audit bine realizat identifică datele stocate de entitate și valoarea acestora. Clauza 6.1 ISO/IEC 27001:2013 impune existența unui proces de evaluare a riscului; de identificare a criteriilor de evaluare a riscurilor; de identificare a „proprietarului riscului” și de documentare a criteriilor de acceptare a riscurilor. Pentru a realiza acest proces, practicienii pornesc de la clasificarea factorilor de risc (figura 3).

of vulnerabilities identified and the conditions predisposed);

- 5) possible impact identification;
- 6) inherent risk determination, handling measures and acceptance of residual risk after treatment.

3.2. Cyber risk assessment

The ability of understanding the risks allows us to give priority to resources and to take appropriate protection measures in proportion to the value of these resources, be acquainted with what to be aware of. To minimize these risks, the organization must first be aware of the CS, afterwards it must properly manage its risks. In the research, the authors make certain attempts to automatize the management of CS. The main thesis supported in the survey refers to the automatization of CS management processes (*measurement, evaluation, reporting*) and the level of maturity of the information security management system. Only automatization of routine operations regarding the inventory of the assets, threats and information risks, the mobile and/or home devices accounting, with remote access, the evidence of critical/valuable business information resources can significantly increase the CS level. The risk maturity assessment-treatment processes, supported by measuring the level of maturity [15] would serve as a central link for planning-achieving continuous improvement of an organization's CS and remedying vulnerabilities in a timely manner.

Before initiating the risk assessment, it is necessary to inventory the valuable data available to the entity, the facilities protection, etc. Eventually, the process can be started with a data or information security audit review. A well-performed audit review identifies the data stored by the entity and its value. Clause 6.1 ISO/IEC 27001:2013 requires the existence of a *risk assessment process; to identify its assessment criteria; to determine the “risk owner” and to document the risk acceptance criteria*. In order to accomplish this process, practitioners start from the classification of risk factors (figure 3).

According to the clause 6.1.2 ISO/IEC 27001:2013, the organization should establish and maintain:

- *risk assessment criteria (assignment of values);*

Conform clauzei 6.1.2 ISO/IEC 27001:2013, organizația ar trebui să stabilească și să mențină:

- criteriile de evaluare a riscurilor (de atribuire a unor valori);
- criteriile de impact (determinare a consecințelor);
- criteriile de acceptare a riscurilor (tratare), iar evaluările de risc trebuie să genereze rezultate consistente, valide și comparabile la o evaluare repetată a riscului.

- *impact criteria (determination of consequences);*
- *risk acceptance criteria (treatment), and risk assessments it must produce consistent, valid and comparable results in a repeated risk assessment.*

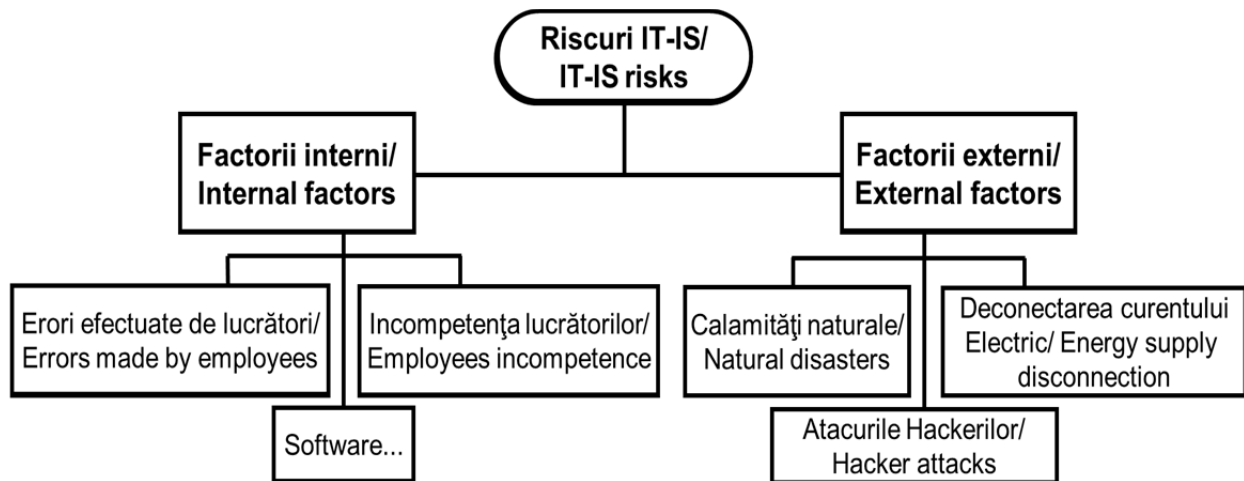

Figura 3. Factorii de risc și cauzele apariției riscurilor în adresa SC/

Figure 3. Risk factors and causes of the cybersecurity risks

Sursa: elaborată de autorii / Source: developed by the authors

Criteriile de evaluare a riscului se pot baza pe valoarea strategică a proceselor și activelor informaționale ale afacerii; pe criticitatea bunurilor informaționale implicate (*de exemplu, importanța operațională și de afaceri pentru disponibilitate, confidențialitate și integritate*); pe așteptările și percepțiile părților interesate și pe consecințele negative asupra imaginii și reputației entității.

Criteriile de impact/consecință se referă la gradul de daune sau costuri pentru organizație cauzate de un eveniment de securitate a informațiilor.

Criteriile de acceptare a riscului depind de politicile, obiectivele și preocupările părților interesate ale organizației; de operațiunile IT/IS; de finanțe; de factorul uman și de factorii sociali.

Fiecare organizație definește propriile scări ale nivelului de acceptare a riscurilor.

3.3. Măsurarea probabilității, impactului și valorii riscului

Riscurile de securitate sunt analizate în funcție de probabilitatea (posibilitatea) apariției

Evaluation risk criteria is based on the strategic value of business information processes and assets; on the criticality of the informational goods involved (*e.g. operational and business availability importance, confidentiality and integrity*), on the expectations and perceptions of stakeholders and the negative consequences on the entity's image and reputation.

Impact/consequence criteria refer to the damage degree or costs for the organization caused by an information security event.

Risk acceptance criteria depend on the policies, objectives and interests of the organization's stakeholders; IT/IS operations, finance, the human factor and social factors.

Each organization defines its own scale of risk level acceptance.

3.3. Measuring the probability, impact and risk value

Security risks are analysed according to the risk probability (possibility) and the severity/impact on the objectives, if the risk occurs. There are various *qualitative* and *quantitative*

riscului și de gravitatea/impactul asupra obiectivelor, în cazul în care survine riscul. Există diverse metode calitative și metode cantitative de analiză a riscurilor, inclusiv metode automatizate, care se bazează pe profiluri de risc. Detalii și îndrumări privind selectarea și aplicarea metodelor de evaluare a riscurilor în diverse situații pot fi observate în ISO 31010:2019. Risk management – Risk assessment techniques. Acest standard enumeră 41 de tehnici de evaluare a riscurilor (31 în prima ediție din 2009), care ajută la luarea deciziilor în condiții de incertitudine. Standardul este complet raliat la ISO 31000:2018 [13].

Evaluarea probabilității producerii unui eveniment poate fi definită, determinată sau măsurată, în mod obiectiv sau subiectiv, și poate fi exprimată calitativ sau cantitativ. Adesea, în cadrul modelelor de risc, pentru a trece de la valori calitative la valori cantitative ale probabilității, impactului, valorii și nivelului de risc, sunt utilizate valori semicantitative, descrise în tabelele 1-3. Utilizarea în întreaga organizație a tabelelor unice simplifică activitățile de evaluare a riscului.

risk methods analysis, including automated methods, which are based on risk profiles. Details and guidance on the selection and application of risk assessment methods in various situations see ISO 31010: 2019. Risk management – Risk assessment techniques. This standard lists 41 risk assessment techniques (31 in the first edition of 2009), which are helping in conditions of uncertainty on decision making. The standard is fully aligned with ISO 31000: 2018 [13].

Assessing the probability occurrence of an event can be defined, determined or measured objectively or subjectively and can be expressed qualitatively or quantitatively, frequently, within risk patterns, moving from qualitative values to quantitative probability values, impact, value and risk level, Semi-quantitative values are described, as presented in tables 1-3. The use of single tables across the organization simplifies risk assessment activities.

Tabelul 1/Table 1

Tabel de probabilitate a riscurilor informaționale/
Probability table of information security risks

Calificativul/Valoarea calitativă/ Qualifier/Qualitative value	Valori semicantitative/ Semi-quantitative values			Descrierea/ Description
1	2	3	4	5
Improbabil, foarte rar/ Unlikely, infrequent	<1%	1	0	Mai puțin de o dată la 100 ani/ Less than once every 100 years
Puțin probabil, probabilitate scăzută/ Unlikely, low probability	1-10%	2	2	La fiecare 5-10 ani/ Every 5-10 years
Posibil, probabilitate medie/ Possibly, average probability	10 -50%	3	5	O dată la 3-5 ani/ Once every 3-5 years
Probabil, probabilitate mare/ Probably high probability	50-84%	4	8	La fiecare 1-2 ani/ Every 1-2 years
Aproape sigur, cert/ Almost certain, certain	85 100%	5	10	Mai mult de o dată pe an/ More than once a year

Sursa: elaborat de autori în baza ISO/IEC 27001, ISO/IEC 27005/

Source: developed by authors based on ISO/IEC 27001, ISO/IEC 27005

Impactul reprezintă rezultatul negativ al unui eveniment, exprimat calitativ sau cantitativ, care afectează obiectivele trasate. Măsurarea

The impact is the negative result of an event, expressed qualitatively or quantitatively, which affects the objectives set. The measure-

consecințelor, de asemenea, este orientată spre forma tabelară (tabelul 2) de trecere de la valori calitative la valori cantitative

ment of the consequences is also oriented towards the tabular form (table 2) of transition from qualitative values to quantitative values.

Tabelul 2 / Table 2

**Magnitudinea/valoarea pe 3 niveluri a impactului vulnerabilității/riscului/
Magnitude/value on a 3-level vulnerability/risk impact**

Valoarea calitativă/ Qualitative value	Valori semicantitative/ Semi-quantitative value		Descrierea impactului riscului/exploatării vulnerabilității/ Description of the risk impact/exploitation of the vulnerability
Mare/ High	3	10	Poate rezulta în pierderi de mare valoare ale bunurilor sau resurselor; afecta în mod negativ misiunea, interesul sau reputația companiei. / It can result in high value losses of goods or resources; adversely affect the company's mission, interest or reputation.
Medie/ Medium	2	5	Poate rezulta în pierderi recuperabile ale bunurilor, resurselor; afecta negativ într-o măsură medie misiunea, interesul sau reputația companiei. / It can result in recoverable losses of goods, resources; adversely affect to a medium extent the company's mission, interest or reputation.
Mică/ Low	1	1	Poate rezulta în pierderi nesemnificative ale bunurilor, resurselor; afecta negativ, în mică măsură, misiunea, interesul sau reputația companiei. / It can result in insignificant loss of goods, resources; to a lesser extent adversely affect the company's mission, interest or reputation.

*Sursa: elaborat de autori în baza ISO/IEC 27001, ISO/IEC 27005 /
Source: developed by the authors based on ISO/IEC 27001, ISO/IEC 27005*

După evaluarea impactului și a probabilității, pentru fiecare activ/amenințare, trebuie determinat un scor/o valoare a riscului, utilizată pentru a determina dacă este necesară tratarea suplimentară. De regulă, măsura riscului este determinată ca produs între probabilitate și impact:

$$\text{Risc} = \text{Probabilitate} \times \text{Impact}$$

Un exemplu de trecere de la valorile probabilității și a impactului la aprecierea nivelului de risc îl prezentăm în tabelul 3, care se poate urmări adesea. Un asemenea tabel unic este utilizat în întreaga organizație, ceea ce simplifică activitățile de evaluare a riscului.

After assessing the impact and probability, a risk score/value must be determined for each asset/threat, used to trigger whether additional treatment is required. Typically, the measure of risk is determined as the product of probability and impact:

$$\text{Risk} = \text{Probability} \times \text{Impact}$$

An example of moving from probability and impact values to risk level assessment is seen in table 3, that can be often seen. Such a single table is often used across the organization, which simplifies risk assessment activities.

Tabelul 3/ Table 3

Exemplu de matrice de analiză a riscurilor 5x5 (diagramă „cinci pe cinci”)/
Example of a 5x5 risk analysis matrix (diagram “five per five”)

Nivel de probabilitate/ Probability level	Nivel de impact/consecință / Level of impact/consequence				
	1	2	3	4	5
5 (Aproape sigur)/ 5 (Almost sure)	Mediu (2)/ Medium (2)	Înalt (3)/ High (3)	Foarte înalt(4)/ Very high (4)	Critic (5)/ Critic (5)	Critic (5)/ Critic (5)
4 (Probabil)/ 4 (Probably)	Mediu (2)/ Medium (2)	Înalt (3)/ High (3)	Foarte înalt(4)/ Very high (4)	Critic (5)/ Critic (5)	Critic (5)/ Critic (5)
3 (Posibil)/ 3 (Possible)	Scăzut (1)/ Low (1)	Mediu (2)/ Medium (2)	Înalt (3)/ High (3)	Foarte înalt (4)/ Very high (4)	Foarte înalt (4)/ Very high (4)
2 (Improbabil)/ 2 (Unlikely)	Scăzut (1)/ Low (1)	Scăzut (1)/ Low (1)	Mediu (2)/ Medium (2)	Înalt(3)/ High (3)	Înalt (3)/ High (3)
1 (Rar)/ 1 (Rare)	Scăzut (1)/ Low (1)	Scăzut (1)/ Low (1)	Scăzut (1)/ Low (1)	Mediu (2)/ Medium (2)	Mediu (2)/ Medium (2)
Nivel de risc/ Risk level	1(Scăzut)/ 1(Insignificant)	2(Minor)/ 2(Minor)	3(Moderat)/ 3(Moderate)	4(Major)/ 4(Major)	5(Catastrofal)/ 5(Catastrophic)

Sursa: elaborat de autori în baza ISO/IEC 27005 /

Source: developed by the authors based on ISO/IEC 27005

Etaapa finală, în procesul de evaluare a riscurilor, constă în elaborarea unui raport de evaluare a riscurilor, cu evidențierea celor situate peste nivelul acceptabil. Acesta sprijină managementul în luarea deciziilor adecvate privind bugetul, politicile, procedurile de SC. Raportarea se poate face pe domenii, procese și resurse, eventual amplasate într-o unică hartă generalizată. Pentru fiecare amenințare, raportul ar trebui să descrie vulnerabilitățile corespunzătoare, activele supuse la risc, impactul, probabilitatea apariției și recomandările de control.

3.4. Tratarea riscurilor

După încheierea evaluării și aprecierii riscului, acestea sunt comparate cu criteriile convenite de tratare a riscului și se adoptă decizia de tratare a riscurilor în conformitate cu matricea/diagrama de analiză a riscului (tabelul 3). În **zona din dreapta-sus** (nivel critic (5), sau foarte înalt(4)) sunt riscuri cu probabilitate mare și impact mare, pentru care trebuie aplicate controale de diminuare a valorii riscului, iar în **zona din stânga-jos** (nivel scăzut (1)) sunt riscuri cu probabilitate mică și impact mic, care pot fi ignorate (nu afectează grav afacerea). **Zona de mijloc** ((nivel mediu (2) sau înalt(3)) prezintă

The final stage in the risk assessment process is the elaboration of a risk assessment report, highlighting those that are above the acceptable level. It supports management in making appropriate decisions regarding the budget, policies, CS procedures. Reporting can be done on areas, processes and resources, possibly located in a single generalized map. For each threat, the report should describe the corresponding vulnerabilities, risky assets, impact, likelihood of occurrence and control recommendations.

3.4. Risk management

The risk assessment and appreciation are compared, after being completed, with the agreed risk management criteria and the risk management decision is made according to the analysis matrix/diagram (table 3). In the **upper right area** (critical level (5), or very high area (4)) there are the risks with high probability and high impact, for which, check-ups to reduce the value of the risk, must be applied and the **lower left area** (low level (1)) indicates the risks with low probability and low impact, which can be ignored (does not seriously affect the business). **The middle zone** (medium (2) or high (3))

riscuri cu probabilitate medie și impact mediu, care pot fi/trebuie tratate conform criteriilor politicii de securitate.

Există **patru alternative pentru tratarea riscurilor** [12], realizată în baza criteriilor, care determină situațiile când riscurile pot fi acceptate și când nu: reducerea/atenuarea riscului prin aplicarea unor controale suplimentare adecvate; acceptarea riscului în cunoștință de cauză; evitarea riscului prin încetarea sau evitarea activității care creează riscul; transferul riscurilor asociate către alte părți. Opțiunile de tratare a riscurilor trebuie să fie selectate în baza rezultatului evaluării riscurilor, a costului preconizat pentru implementarea acestor opțiuni și a beneficiilor preconizate din aceste opțiuni. Când se pot obține reduceri mari de riscuri cu cheltuieli relativ mici, astfel de opțiuni ar trebui să fie implementate. Alte opțiuni pentru îmbunătățiri pot fi neeconomice și, în asemenea cazuri, trebuie efectuată o analiză de fezabilitate pentru a justifica cheltuielile.

Procesul de tratare a riscurilor rezidă în aplicarea măsurilor *preventive, detective, corective* sau *compensatorii* asupra riscurilor, care se află peste nivelul acceptat, aducându-le la nivelul acceptabil.

Rezultatul gestiunii riscurilor de securitate poate fi transpus în modelul de maturitate a securității, identificând, astfel, nivelul de maturitate al SC [15]. Tradițional, sunt utilizate 5 niveluri de maturitate a SC și anume: Non-conformitate (1), Conformitate inițială (2), Conformitate de bază (3), Conformitate acceptabilă (4) și Conformitate deplină (5), figura 4.

presents medium probability and medium impact risks, which can/should be treated according to the security policy criteria.

There are **four alternatives to risk management** [12], based on criteria, which determine when risks can be accepted and when they cannot: Risk reduction/mitigation by applying appropriate additional controls; Knowing risk acceptance; Avoiding risk by stopping or avoiding the activity that creates the risk; Transfer of associated risks to other parties. Risk treatment options must be selected on the basis of the outcome of the risk assessment, the expected cost of implementing these options and the expected benefits from these options. When large risk decrease can be achieved at relatively low costs, such options should be implemented. Other options for improvement may be uneconomical, and, in such cases, a feasibility analysis must be carried out to justify the expenditures.

The risk treatment process summarizes the application of *preventive, detective, corrective* or *compensatory* measures on the risks that are above the accepted level, bringing them to the acceptable level.

The result of security risk management can be transposed into the security maturity model thus identifying the maturity level of the CS [15]. Traditionally, 5 levels of CS maturity are used, namely: Nonconformity (1), Initial Conformity (2), Basic Conformity (3), Acceptable Conformity (4) and Full Conformity (5), figure 4.

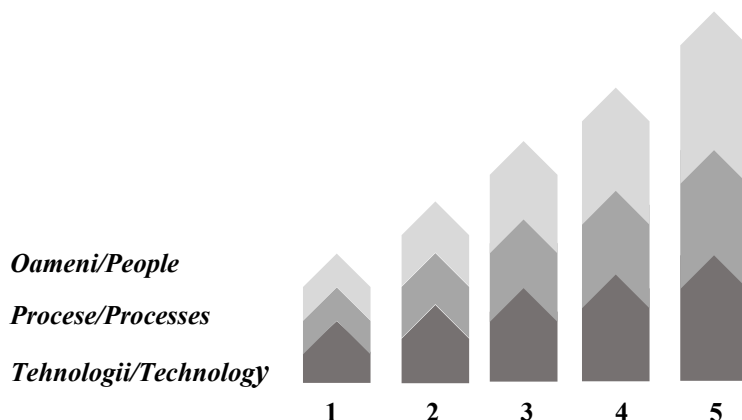

Figura 4. Nivelurile de maturitate ale SMSI/

Figure 4. Maturity levels of ISMS

Sursa: elaborată de autorii /
Source: developed by the authors

După ce riscul a fost tratat, probabilitatea, consecința și valoarea riscului rezidual trebuie reevaluate/calculate din nou. La încheierea pro-

After the risk has been addressed, the probability, consequence and value of the residual risk needs to be reassessed/recalculated. At the end

cesului de selectare a controalelor, obiectivele și controalele selectate trebuie comparate cu obiectivele de control și controalele din *Anexa A ISO/IEC 27001:2013* pentru a se asigura că nu au fost omise controalele necesare.

4. Concluzii

Gestiunea SC constituie un proces continuu, care permite organizației să-și atingă obiectivele de afaceri stabilite. Deși este un proces destul de complicat, reușita lui duce la ridicarea nivelului de maturitate atât al SC, cât și al organizației în întregime.

Securitatea cibernetică, implementată corect în condițiile telemuncii în masă și accesului de la distanță, presupune o nouă abordare, orientată nu doar pe soluții tehnice-tehnologice, TIC și sisteme informaționale tradiționale, dar și către securitatea dispozitivelor mobile, de domiciliu cât și spre consolidarea securității IoT, IoB, cloud etc., inclusiv asupra schimbării sistemelor de management, care ar permite controlul și monitorizarea eficientă a riscurilor cibernetică.

Acest lucru presupune evaluarea și/sau actualizarea sistematică a riscurilor pentru fiecare tip de activ informațional. În acest sens, utilizarea standardelor ISO, e.g. [8], [14], [16], [17], [18] și a publicațiilor speciale NIST 800-53 [19] și/sau a modelelor de amenințări prestabilite poate simplifica procesul de evaluare inițială sau de actualizare a riscurilor. Însă oricare ar fi cadrul, modelul sau metodologia selectată de abordare a SC/SI, lupta cu complexitatea și diminuarea influenței factorului uman impune automatizarea, în cea mai mare măsură posibilă, pentru monitorizarea continuă a controalelor și a riscurilor securității informației.

Automatizarea operațiilor rutinare se referă la inventarierea activelor, amenințărilor și riscurilor cibernetică; evidența dispozitivelor mobile și/sau de domiciliu, cu acces de la distanță; evidența resurselor informaționale critice/valoroase pentru afacere, măsurarea nivelului de maturitate a SI, pot spori esențial nivelul SI printr-o postură de securitate mai puternică și o productivitate operațională mai mare.

of the control selection process, the selected objectives and controls should be compared with the control objectives and controls in *Annex A ISO/IEC 27001:2013* to ensure that the necessary controls have not been omitted.

4. Conclusions

CS management is an ongoing process that allows the organization to achieve its established business objectives. Although it is a rather complicated process, its success leads to raising the level of maturity of both CS and the organization as a whole.

Cyber security correctly implemented in the conditions of mass teleworking and remote access requires a new approach, focused not only on technical-technological solution, ICT and traditional information system, but also on the security of mobile devices, home and IoT security, IoB, cloud, etc., including changing management systems, which would allow effective control and monitoring of cyber risks.

This involves the systematic assessment and/or updating of risks for each type of information asset. In this respect, the use of ISO standards, e.g. [8], [14], [16], [17], [18] and NIST 800-53 special publications [19] and/or pre-established threat models can simplify the process. initial risk assessment or update. But whatever framework, model or methodology is chosen to approach CS/SI, the fight against the complexity and diminishing influence of the human factor requires automation as much as possible for the continuous monitoring of controls and information security risks.

Automating routine operations regarding the inventory of cyber assets, threats and risks, the record of mobile and/or home devices, with remote access of critical/valuable information resources for business, measuring the level of maturity of CS, can essentially increase the level of CS through a stronger security posture and higher operational productivity.

Bibliografie/ Bibliography:

Surse digitale accesate la data de 26.03.2021/ All digital sources were accessed on 26.03.2021

1. Website Hacking Statistics in 2020. Updated: September 14, 2020 by Agnes Talalaev. Disponibil <https://www.webarxsecurity.com/website-hacking-statistics-2018-february/>

2. MILKOVICH, Devon. *15 Alarming Cyber Security Facts and Stats*. <https://www.cybintsolutions.com/cyber-security-facts-stats/>
3. Quarterly Threat Trends. Mid-Year Updated Threat Report, September 2019. https://mypage.webroot.com/rs/557-FSI-195/images/Threat_Report_Mid-Year_Update_Sept_US.pdf
4. Data Breach Investigations Report. <https://enterprise.verizon.com/resources/reports/dbir; Verizon 2020 Payment Security Report Published October 6, 2020. https://enterprise.verizon.com/resources/reports/2020-payment-security-report.pdf/>
5. KOSUTIC, D. *9 Steps to Cybersecurity*. Published by: EPPS Services Ltd, Zagreb, 2012, 80 p. <http://www.iso27001standard.com/>
6. BRAGARU, T., BRICEAG, V., MALCOCI, V., GALAICU V. *Securitatea informației vis-à-vis de securitatea informațională*. Studia Universitatis Moldaviae, 2(122), 2019. Seria „Științe exacte și economice”, ISSN 1857-2073, -p. 38-47
7. ISO/IEC 27000:2018. Fifth edition, 2018-02. Information technology. Security techniques. Information security management systems. Overview and vocabulary.
8. ISO/IEC 27032:2012. First edition, 2012-07. Information technology. Security techniques. Guidelines for cybersecurity.
9. 3 things you need to know about prioritizing-vulnerabilities. <https://lookbook.tenable.com/predictive-prioritization/ebook-3-things-to-know-about-prioritizing-vulnerabilities>
10. Webroot Reports 2019. Hook, line and sinker: Why phishing scams work. <https://www.webroot.com/in/en/about/press-room/releases/employees-click-phishing-emails-atwork; COVID-19 Clicks - How Phishing Capitalized on a Global Crises Summary. https://rcpmag.com/whitepapers/2020/11/webroot-covid-19-clicks-how-phishing-capitalized-on-a-global-crises-summary.aspx?tc=page0>
11. Payment Card Industry Data Security Standard, v3.2.1, May 2018. https://www.pcisecuritystandards.org/document_library/
12. ISO/IEC 27005:2018. Information technology. Security techniques. Information security risk management
13. ISO 31000:2018. Risk management – Guidelines
14. ISO/IEC 27001:2013. Information technology. Security techniques. Information security management systems. Requirements
15. BRICEAG, V., BRAGARU, T. Evaluarea securității informației organizației în baza unui model de maturitate. *Materialele Conferinței științifico-practice internaționale „Teoria și practica administrării publice”*. Chișinău, AAP, 22 mai 2020, pp.248-252, ISBN 978-9975-3240-9-0
16. ISO/IEC 27002:2013. Information technology. Security techniques. Code of practice for information security controls
17. ISO/IEC 27017:2015. Information technology. Security techniques. Code of practice for information security controls based on ISO/IEC 27002 for cloud services
18. ISO/IEC 27033:2012-2016. Information Technology. Security techniques. Network security (part 1-6)
19. NIST SP 800. Information technology laboratory. NIST: 21.05.2018. <https://www.nist.gov/itl/nist-special-publication-800-series-general-information/>
20. CVE (Common Vulnerabilities and Exposures) <https://cve.mitre.org/>